

‘Dingen die ergens toe dienen’

‘Dingen die ergens toe dienen’

Verhalen over materiële cultuur van wetenschap

Onder redactie van
ESTHER VAN GELDER
ERIC JORINK
ILJA NIEUWLAND
MARLISE RIJKS
ALICE SPRUIT

Hilversum
Verloren
2017

Inhoudsopgave

8	'Als omgeven door een kraans van goede, deels rijke verzamelingen' Over Huib J. Zuidervaat, wetenschaps- geschiedenis en materiële cultuur Esther van Gelder, Eric Jorink, IJla Nieuwland, Marlise Rijks, Alice Spruit	■	36	De thermometer van Daniel Gabriel Fahrenheit Hans Hooijmaijers
		■	40	Hendrik Cohen (1879-1945) als vroeg historicus van de farmacie Hendrik Floris Cohen
12	Prenten en de prentkunst in het werk van Robert Hooke Jim Bennett	■	44	Broze afschriften, een verdwenen stem- pelmolen en een bijzonder brievenboek Relicten van het twintigste-eeuwse kantoor- leven rond de uitgave van de Briefwisseling van Hugo Grotius Henk Nellen
16	De traan Ruben E. Verwaal			
20	Zien en gezien worden Over vroegmoderne kunst-ogen Djoeke van Netten en Jamilla Notabaard	■	50	Hortus Eystettensis (1613) Teylers ingekleurd exemplaar Marijn van Hoorn
24	Medisch, magisch of mooi? Een korte geschiedenis van de bezoar Ineke Huysman	■	54	Kwantum op een keukentafel Ad Maas en Beto Pimentel
28	Het mes erin! Christiaan Huygens en IJslands kristal Fokko Jan Dijksterhuis	■	60	De bestudering van de kosmos Sterrenkunde in de middeleeuwen Mariken Teeuwen
32	Hout, poep en hydrometers Chemische kennis en het bestuur van het Ne- derlandse koloniale rijk in Azië in de vroege ne- gentiende eeuw Andreas Weber	■	64	Een telescoopje uit zeventiende-eeuws Alkmaar Tienem Cocquyt

De uitgave van dit boek is mede mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van: Descartes Centre voor Wetenschapsgeschiedenis en Wetenschapsfilosofie (Universiteit Utrecht), Gewina Belgisch-Nederlands genootschap voor wetenschaps- en universiteitsgeschiedenis, Huygens ING (KNAW), Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, Museum Boerhaave, Stichting Professor van Winter Fonds en Dr. C. Louise Thijssen-Schoure Stichting.

Abbeeldingen op het omslag: voor David Bailly, *Stilleven met de zogenaamde buste van Seneca* (p. 98) en apparaat Casimir-effect (p. 54); achter passage-instrument (p. 94) en Jacques-Louis David, *Portret van Monsieur Lavoisier en zijn vrouw* (wikimediacommons).

ISBN 978-90-8704-695-8
© 2017 Uitgeverij Verloren
Torenlaan 25, 1211 JA Hilversum
www.verloren.nl

Omslagontwerp Frederieke Broun, Utrecht
Typografie Rombus, Hilversum
Druk Wilco, Amersfoort

No part of this book may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

68	Instrumenten, objecten en andere 'rariteiten' in vroegmoderne Leidse boekveilingscatalogi Paul Hofwijzer	106	De posters van Othniel Charles Marsh in Teylers Museum Ilja Nieuwland	142	De wereld in een schrijfbureau Geert Somers	166	Het huis van de professor De Koninklijke Akademie van Wetenschappen en de scheiding tussen werk en privé in de negentiende eeuw Klaas van Berkel
74	De Laars van Junod Leent Dorstman	110	Jacob Jehuda Leon, Adam Boreel en de Tempel van Salomo Eric Jorink	146	Geschilderde papieren Chinese natuur in een Utrechtse buitenplaats Didi van Trijp	170	'Kleine zaken' De oude hoofdwachter op het Janskerkhof in Utrecht Frans van Lunteren
78	'Berigt rakende aan de lamp-lantaarns' De invoer van structurele straatverlichting in Amsterdam, 1667-1669 Romy Beck en Lizzy Enjels	114	De Miograph in de Utrechtse Swillencollectie Sven Dupré	150	Hoe wetenschap werkt De bol van Giorgio Frossati Dirk van Delft	174	Constructie en deconstructie van academische identiteit De Agnietenkapel als lieu de savoir Dirk van Miert
82	Een bijzondere maquette Het monument van oprichting van het Wetenschappelijk Genootschap te Amsterdam Danny Beckers	118	Röntgendemonstratieapparaat, Museon, Den Haag Hieke Huistra	154	Thuis met Martinus van Marum en zijn instrumenten Lissa Roberts	178	De sterrentoren van de Uithof Een astronomische folly David Bantke
86	Het Groningse Apparaat voor Scheve Kansverdelingen Ida Stamhuis	122	De Derde Revolutie in de Veeteelt Bert Theunissen en Chris Willems	158	Wetenschap in de herberg Het rondreizende vogelkabinet van Adriaan de Klerk Esther van Gelder	182	Hoe Haarlem bijna München dwars-boomde Van 't Hoffs lezing over Teylers Museum bij het Deutsches Museum in 1905 Martin Weiss
90	Met Boerhaave naar de bouwmarkt Over een chemisch ovenje en het nut van historische reconstructies Marieke Hendriksen	126	Enricus Corvinus Een Delftse apotheker als spil van kennis en kunde in Rome (1590-1639) Alette Fleischer	162	Twee wereldsystemen voor het stadshuis van Amsterdam Rienk Vermij	186	Lijst van afbeeldingen
94	Tijd, plaats, en sterren Het passage-instrument van Pistor en Martins Johan van Kuilenburg	130	Het archief van oratorische vereniging BOPEAS Neerslag van een omkeer in het studentenleven, 1956-1975 Ab Flipse				
98	Een stilleven met lenzen van David Bailly Marlise Rijks	134	Beestachtig mooi! Een bijzondere gorilla van Auzoux Bart Grob				
102	Meekrapkeur of meekraphandel? Gereedschappen vertellen het verhaal Ernst Homburg	138	Tondo Mondo De kunst van het kijken met instrumenten Charles van den Heuvel				